

функцій регулятора напряму залежить і залежатиме від якості статистики і інформації, що ними готується.

Серед заходів, пов'язаних з лібералізацією напрямів реформування адміністративно-правих засад щодо надання фінансових послуг в Україні, можуть бути:

– вдосконалення банківського і фінансового нагляду для моніторингу міжнародних транзакцій і використання складних фінансових інструментів, як, наприклад, деривативи;

– повне застосування міжнародних стандартів обліку в фінансовому і корпоративному секторах;

– вдосконалення статистики платіжного балансу і системи відслідковування зовнішньоекономічних фінансових потоків (моніторинг макроекономічних агрегатів);

– повне використання стандартів інформаційної прозорості урядом і Національним банком України;

– ведення відповідальної монетарної і фінансової політики для досягнення збалансованості бюджету, зменшення державного боргу і зменшення інфляції [5, с. 20].

Реалізація зазначених вище напрямів реформування адміністративно-правих засад щодо надання фінансових послуг в Україні в перспективі повинно дозволити створити систему регулювання і нагляду, що відповідає Базельським принципам та інтеграції внутрішнього фондового ринку до європейського ринку. Така система регулювання і нагляду повинна підтримувати стабільність ринку за рахунок упровадження ефективного нагляду за

адекватністю капіталу, пруденціального нагляду та переорієнтування на нагляд за основними системами управління ризиками ризиків (risk-based supervision); недопущення зловживань з боку фінансових посередників та професійних учасників ринку; достатній рівень конкуренції, ефективний нагляд за фінансовими холдингами та запобігати використанню фінансових установ у тінювих та незаконних схемах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розвиток ринку фінансових послуг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи / Міжнародна експертна група / Інна Голоднюк, Павел Данейко, Марек Домбровські, Микита Михайличенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.case-ukraine.com.ua/u/publications/f3969af6ee43fcda16a3e05aedded9>. Pdf

2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 32. – С. 82. – Ст. 1457. – Код акту 19665/2001.

3. Про схвалення Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2012 року, № 867-р // Офіційний вісник України. – 2012. – № 85. – Ст. 3468.

4. Мінекономрозвитку проводить роботу з реалізації Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки / офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=224766

5. Розвиток ринку фінансових послуг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи / Міжнародна експертна група / Інна Голоднюк, Павел Данейко, Марек Домбровські, Микита Михайличенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.case-ukraine.com.ua/u/publications/f3969af6ee43fcda16a3e05aedded9>. Pdf

УДК 349.92

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЯК СУБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Гришина Н. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: Статтю присвячено визначенню психологічних особливостей та правових ознак неповнолітнього як суб'єкта адміністративної відповідальності. Зазначається динаміка розвитку особистості в зазначений період та особливості адміністративної відповідальності цього суб'єкта.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, суб'єкт, неповнолітній, підліток, правопорушення, правовий статус.

Аннотация: Статья посвящена выявлению психологических особенностей и правовых черт несовершеннолетнего как субъекта административной ответственности. Определяется динамика развития личности в данный период и особенности административной ответственности представленного субъекта.

Ключевые слова: административная ответственность, субъект, несовершеннолетний, подросток, правонарушение, правовой статус.

Annotation: The article is devoted to the psychological characteristics and signs of a minor as a legal entity of administrative responsibility. Marked dynamics of the individual in the period features and administrative liability of the entity.

Key words: administrative responsibility, subject, juvenile, adolescent, offense legal.

Адміністративна відповідальність є одним з найпоширеніших видів юридичної відповідальності.

Кожного року в Україні до адміністративної відповідальності притягується близько десяти мільйонів осіб. На жаль, серед правопорушників, що вчинили адміністративне правопорушення, все

частіше зустрічаються неповнолітні – спеціальний суб'єкт адміністративної відповідальності.

Своєрідність неповнолітніх як спеціального суб'єкта адміністративної відповідальності, передусім, полягає у тому хронологічному віці, який обумовлює психічний та фізіологічний розвиток особистості, набуття нею певних знань, навичок та вмінь, що дає змогу усвідомлювати суспільну небезпечність своїх дій та керувати ними.

Про особистість у цей період найкраще сказав А. Фрейд: «Подростки виключительно егоїстичні, вважають себе центром Всесенної і єдиним предметом, достойним інтереса, і в то же время ни в один из последующих периодов своей жизни они не способны на такую преданность и самопожертвование». Одна з найяскравіших особливостей підліткового віку – особиста нестабільність. Вона проявляється передусім у частих змінах настрою, афективній «вибуховості», тобто емоційною лабільністю, що пов'язана з процесом статевого дозрівання, фізіологічними змінами в організмі.

Для підлітка характерна моральна нестабільність, при якій у особи ще немає істинної моральності і норми моралі залишаються чимось зовнішнім. Неповнолітнім підліткам характерна також нестабільна самооцінка, їх самосвідомість багато в чому залежить від зовнішнього впливу. Підліток намагається зрозуміти себе і відкриває в собі нові якості.

З суперечністю підлітків пов'язано виникнення саме в цей віковий період серйозних соціальних проблем, що часто називаються підлітковими. Це рання алкоголізація, токсикоманія, наркоманія, протиправна поведінка, суїциди. До них, як правило, приводять особливі обставини: ізолювання, відсутність розуміння в сім'ї та школі, зустріч з асоціальною групою чи однолітками, що мають відповідний життєвий досвід. Причини підліткових проблем різноманітні. Одна з них – бажання утверджуватися та виділитися, що пов'язується з протестом проти існуючих у суспільстві норм та правил, проти, як пояснює такий підліток, «серой безликой толпы».

Динаміка розвитку в ранній юності залежить від багатьох умов. Перш за все, це особливості спілкування зі значимими людьми, які суттєво впливають на процес самовизначення. Тому вже у перехідний від підліткового до юнацького віку виникає особливий інтерес до спілкування зі старшими. В цей час починає свій розвиток моральна стійкість, самовизначення, стабілізація особистості, що пов'язана з появою світогляду – системи прозорих, стійких переконань.

У підлітковому віці дитина відкриває для себе свій внутрішній світ, досягає рівня формально-логічного мислення, інтелектуальний розвиток, що супроводжується накопиченням і систематизацією знань про світ, зацікавленість до особистості.

Іноді неповнолітнім особам дають такі характеристики, як: безпринципний, завжди іде на поведи у інших, немає своєї точки зору та інші. Проведене анкетування дітей віком 16-17 років показало, що 50% вважають себе схильними змінювати своє рішення під дією друзів та дорослих,

69% відчують у собі невпевненість при виборі власних позицій, у правильності власної точки зору [1].

Безпосередньо із світоглядними установками пов'язане моральне та професійне самовизначення. Важливою стороною життя в даному віці є спілкування. У спілкуванні з близькими дорослими з'являється новий аспект – зацікавленість у досвіді дорослих, їх оцінка та рекомендації.

Дитина вимушена постійно пристосовуватися до фізичних та фізіологічних змін, що проходять у його організмі, що з одного боку не виправдовує вчинення ними протиправних діянь, у тому числі і адміністративних правопорушень, а з іншого – виділяє їх як спеціальних, особливих суб'єктів відповідальності, в тому числі адміністративної відповідальності.

Правовий статус неповнолітнього як суб'єкта адміністративної відповідальності, врахування його вікового стану, рівня психологічної самооцінки власної поведінки в суспільному житті в разі притягнення його до адміністративної відповідальності є науковою проблемою, яка визначає актуальність її наукового дослідження в комплексі з розробкою більш загального питання адміністративної відповідальності.

Міжнародною Конвенцією про права дитини від 20.11.1989 р., що була ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27.02.1991 р. № 789-ХІІ, визначається, що «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку» [2]. При цьому законодавчо в Україні встановлено градацію віку дитини у таких вікових категоріях: малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, неповнолітньою – у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення [3] законодавець встановлює віком настання адміністративної відповідальності шістнадцять років. Суб'єктом адміністративної відповідальності визнаються саме неповнолітні у віці від 16 до 18 років. У КУпАП відсутнє визначення поняття «неповнолітні», але ст. 13 передбачає відповідальність неповнолітніх, до яких, як можна зрозуміти, відносять осіб віком від 16 до 18 років. Водночас, у ст. 184 КУпАП йдеться про вчинення правопорушень неповнолітніми у віці від 14 до 16 років, які ще нібито не є суб'єктами адміністративної відповідальності, але у цьому разі все ж таки настає адміністративна відповідальність у виді накладання штрафу на батьків неповнолітніх або осіб, які їх замінюють. Це за своїм змістом не є адміністративною відповідальністю неповнолітніх, а відповідальністю батьків або осіб, що їх замінюють, за дії неповнолітніх. Таким чином, таке притягнення батьків неповнолітніх до адміністративної відповідальності справляє непрямий виховний вплив на неповнолітніх та вказує батькам на прогалину у вихованні, за допомогою чого здійснюється профілактика вчинення правопорушень, у тому числі повторних.

Встановлення віку адміністративної відповідальності з шістнадцяти років, вважається найбільш доцільним та таким, що відповідає міжнародним керівним принципам ООН для

попередження злочинності серед неповнолітніх, адже шістнадцятирічний неповнолітній уже здатен зрозуміти протиправність своїх дій та відповідати за них. Крім того, неповнолітній вік особи є обставиною, що пом'якшує відповідальність.

Особливістю адміністративної відповідальності неповнолітніх доцільно визначити розгляд справ про адміністративні правопорушення неповнолітніх у районних, районних у містах, міських чи міськрайонних судах (судьями) (ст. 221 КУпАП) і тільки за місцем фактичного проживання неповнолітньої особи, що посилює виховний вплив на правопорушника. Покарання неповнолітніх за вчинення адміністративних правопорушень теж є однією з особливостей їх адміністративної відповідальності, про що також свідчить докладно визначений перелік заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх (ст. 24-1 КУпАП) та які не є адміністративними стягненнями. При цьому, навіть при вчиненні неповнолітніми правопорушень, за які законодавцем встановлена адміністративна відповідальність на загальних підставах, передбачена можливість застосування до неповнолітніх правопорушників спеціальних заходів впливу (окрім правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП, - злісна непокірність законному розпорядженню або вимоги працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця), що вказує на їх особливу виховну роль у формуванні особистості правопорушника. Такими заходами впливу виступають зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; застереження; догана або суворого догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [3].

У випадках, якщо неповнолітня особа несе адміністративну відповідальність на загальних підставах, заборонено застосування адміністративного арешту до неповнолітніх (ст. 32 КУпАП). Передбачений лише один випадок, коли адміністративна відповідальність, до якої притягається неповнолітній, несе не тільки виховний, а й майновий характер – якщо під час вчинення адміністративного правопорушення шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її. Це виключення не принижує виховного впливу адміністративної відповідальності неповнолітніх, а тільки допомагає неповнолітньому правопорушнику

усвідомити рівень матеріальної шкоди, яку він завдав, та вчить цінувати свою працю.

Таким чином, слід погодитись, що для нормального функціонування системи правосуддя у справах про притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності вона має включати в себе: врахування вікових особливостей неповнолітнього; юридичні гарантії захисту прав і законних інтересів неповнолітніх; повноту індивідуального соціально-психологічного дослідження особистості неповнолітнього; вибір індивідуального заходу впливу та його виконання [4, с. 159]. При цьому, з метою виконання принципу індивідуалізації адміністративного покарання та з урахуванням вікових особливостей неповнолітніх притягнення їх до адміністративної відповідальності потребує детального законодавчого закріплення.

Притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх, як суб'єктів адміністративної відповідальності має певні особливості, які повинні бути відображені в законах. У першу чергу, – це приведення законодавства України та формування нової державно-правової політики у відповідності з сучасними умовами і міжнародними нормами щодо захисту неповнолітніх безпосередньо до вимог Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх (Пекінські правила 1984 р.). Неповнолітні, як суб'єкти відповідальності повинні, з одного боку, знати і розуміти, що вони, як і всі громадяни, зобов'язані дотримуватись встановлених правил поведінки, поважати закони, тому що в разі їх порушення будуть відповідати згідно із законом. А з іншого боку, застосування адміністративного впливу до неповнолітніх повинно здійснюватися на засадах неухильного дотримання процесуальних норм, гуманного ставлення до їх духовного та психологічного стану, забезпечення їх права на захист, справедливої оцінки скоєного проступку і невідворотного застосування заходів відповідного адміністративного примусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулагина Т.Ю., Колоцкий В.Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: ТЦ «Сфера», 2011. – 408 с.
2. Конвенція про права дитини 1989 року: збірник міжнародних документів та нормативно-правових актів України з питань соціально-правового захисту дітей. – К.: Логос, 2001. – Ч. 1. – С. 42-63.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – С. 1122.
4. Горбач О.В. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків, або осіб, які їх замінюють : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. В. Горбач. – К., 2006. – 215 с.